

Sloboda izražavanja – presude Evropskog suda za ljudska prava

Bilten XXX: PREGLED PRESUDA IZ JANUARA 2014.

28. februar 2014.

Tokom januara 2014. godine, Evropski sud je donio presude u sljedećim slučajevima koji su se odnosili na slobodu izražavanja:

- ***Ringier Axel Springer Slovakia, a.s. protiv Slovačke br. 2*** (predstavka br. 21666/09), 7. januar 2014. (propust domaćih sudova da odgovarajuće razmotre pravo na slobodu izražavanja u slučaju klevete doveo do kršenja prava);
- ***Ringier Axel Springer Slovakia, a.s. protiv Slovačke br. 3*** (predstavka br. 37986/09), 7. januar 2014. (propust domaćih sudova da odgovarajuće razmotre pravo na slobodu izražavanja u slučaju klevete doveo do kršenja prava);
- ***Ruusunen protiv Finske*** (predstavka br. 73579/10) i ***Ojala i Etukeno Oy protiv Finske*** (predstavka br. 69939/10), 14. januar 2014. (knjiga u kojoj su opisani intimni detalji ljubavne veze između samohrane majke i finskog premijera povrijedila pravo na privatnost);
- ***Lavric protiv Rumunije*** (predstavka br. 22231/05), 14. januar 2014. (neosnovane tvrdnje novina o nepriličnom postupanju tužioca prekršile pravo na poštovanje ugleda);
- ***Tierbefeurer e.V. protiv Njemačke*** (predstavka br. 45192/09), 16. januar 2014. (zabrana aktivistima za zaštitu životinja da koriste tajni snimak eksperimentisanja nad životinjama nije prekršila pravo na slobodu izražavanja);
- ***Perihan i Mezopotamya Basın Yayın A.Ş. protiv Turske*** (predstavka br. 21377/03), 21. januar 2014. (neosnovano zatvaranje izdavačke kuće prekršilo pravo na slobodu izražavanja);
- ***De Lesquen du Plessis-Casso protiv Francuske br. 2*** (predstavka br. 34400/10), 30. januar 2014. (osuda zbog klevete zbog neosnovanih navoda o gradonačelniku nije prekršila pravo na slobodu izražavanja).

Navedene presude ticale su se sljedećih pitanja:

- **Ringier Axel Springer Slovakia, a.s. protiv Slovačke br. 2** (predstavka br. 21666/09), 7. januar 2014: **propust domaćih sudova da odgovarajuće razmotre pravo na slobodu izražavanja u slučaju klevete doveo do kršenja prava**

Objavljen je novinski tekst o saobraćajnoj nesreći u kojoj je vozač automobila udario pješaka nanoseći mu smrtonosne povrede. Pješak je bio sin državnog tužioca, a vozač je nakon incidenta pritvoren. U članku je problematizovan dugi vremenski period koji je bio potreban slovačkim sudovima da razmotre zahtjev vozača za kaucijom, a u njemu su s tim u vezi pomenuta i imena državnog tužioca i njegovog sina. Državni tužilac je onda tužio izdavača zbog klevete, tvrdeći da mu je članak izazvao bol i patnju. Tužba je usvojena i novinama je naloženo da daju izvinjenje i plate odštetu od 100.000 slovačkih kruna (što je u to vrijeme bilo približno 2600 eura). Izdavač novina je zatim podnio predstavku Evropskom sudu za ljudska prava.

Sud je utvrdio da je u ovom slučaju prekršeno pravo na slobodu izražavanja, jer su se slovački sudovi fokusirali samo na činjenicu da je nesreća predstavljala tragediju za porodicu i da je otkrivanje njihovog identiteta, zajedno s opisom nesreće, podstaklo njihovu patnju. Domaći sudovi nijesu uzeli u obzir širi kontekst članka, naročito pitanja o produženom trajanju pritvora vozača. Osim toga, Evropski sud je posebno konstatovao da je Ustavni sud Slovačke odbacio žalbu novina navodeći da je nadležan da razmotri samo kršenje proceduralnih pravila, a ne i to da li su niži sudovi dovoljno zaštitili pravo novina na slobodu izražavanja. Ni Ustavni sud, kao ni niži sudovi u Slovačkoj uopšte nijesu razmotrili da li je članak objavljen u dobroj namjeri, kao ni javni interes za objavljivanjem takvog članka, pa je utvrđeno da domaći sudovi zbog toga nijesu ispunili svoje obaveze po Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima.

- **Ringier Axel Springer Slovakia, a.s. protiv Slovačke br. 3** (predstavka br. 37986/09), 7. januar 2014: **propust domaćih sudova da odgovarajuće razmotre pravo na slobodu izražavanja u slučaju klevete doveo do kršenja prava.**

Slučaj se ticao serije članaka o takmičarima TV kviza „Ko želi da bude milioner?“. U tekstovima je navedeno da je došlo do spora između organizatora kviza i takmičara, jer su organizatori tvrdili da je takmičar varao, a takmičar da je pitanje za 50 000 eura bilo dvosmisleno, i da je on u suštini dao tačan odgovor. Nakon objavljivanja tekstova, takmičar je tužio izdavača za klevetu, tvrdeći da je pogriješio kada ga je nazvao prevarantom protiv koga je pokrenuta krivična istraga. Sudovi su uvažili argumente takmičara, a izdavaču naredili da objavi izvinjenje i plati mu naknadu štete u iznosu od oko 1450 eura. Izdavač je zatim podnio predstavku Evropskom sudu za ljudska prava.

Evropski sud je našao da je u ovom slučaju prekršeno pravo na slobodu izražavanja, jer domaći sudovi nijesu razmotrili da li su se članci ticali pitanja od javnog interesa, da li su objavljeni u dobroj namjeri, kao ni bilo koji drugi kriterijum od značaja za ocjenu poštovanja „dužnosti i odgovornosti“ izdavača u okviru prava na slobodu izražavanja. Sud je konstatovao i propust Ustavnog suda Slovačke da razmotri da li je prekršeno pravo podnosioca predstavke na slobodu izražavanja, i zaključio da domaći sudovi nijesu uspjeli da ispune svoje obaveze prema Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima.

- ***Ruusunen protiv Finske*** (predstavka br. 73579/10) i ***Ojala i Etukeno Oy protiv Finske*** (predstavka br. 69939/10), 14. januar 2014: knjiga u kojoj su opisani intimni detalji ljubavne veze sa finskim premijerom povrijedili su njegovo pravo na privatnost

Samohrana majka je objavila knjigu o njenoj ljubavnoj vezi sa finskim premijerom, Mattijem Vanhanenom (Ruusunen je autorka knjige, Ojala je izdavač, a *Etukeno Oy* je izdavačka kompanija). U knjizi, koja je objavljena dok je Vanhanen još uvijek bio premijer, detaljno je opisan razvoj njihove veze, njihovi različiti stilovi života, Vanhanenova djeca, kao i detalji iz njihovog seksualnog života. Nakon što je knjiga objavljena, državni tužilac je pokrenuo postupak zbog kršenja premijerovog prava na privatnost. Finski sudovi su se složili da su opisi seksualnog života u knjizi prekršili premijerovo pravo na privatnost, a podnositeljki predstavke izrekli novčanu kaznu i oduzeli joj pravo na objavljivanje dijela knjige. Autorka knjige i izdavač su onda podnijeli predstavku Evropskom sudu za ljudska prava.

Evropski sud je smatrao da u ovom slučaju nije prekršeno pravo na slobodu izražavanja. Sud se složio da je tema knjige predstavljala pitanje od javnog interesa, navodeći da: „... je bivši premijer bio javna ličnost u vrijeme objavljivanja knjige. Stoga, od njega se očekivalo da toleriše veći stepen javne kritike koja može imati negativan uticaj na njegovu čast i ugled nego privatna lica.“

Međutim, Evropski sud se nije složio da je objavljivanje seksualnih aspekata njihove veze bilo od javnog interesa. Ruusunen je tvrdila da su ti detalji bili neophodni, jer bi u suprotnom čitaoci nagađali da li su oni izostavljeni. Evropski sud se nije složio, navodeći da su finski sudovi pravilno uspostavili ravnotežu između prava podnositeljke predstavke na slobodu izražavanja i prava premijera na privatnost.

- ***Lavric protiv Rumunije*** (predstavka br. 22231/05), 14. januar 2014: neosnovane tvrdnje novina o nepriličnom postupanju tužioca prekršile su pravo na poštovanje ugleda

Slučaj se ticao državne tužiteljke protiv koje je pokrenut disciplinski postupak. Novine su komentarisale ovaj postupak dok je bio u toku, navodeći da je tužiteljka falsifikovala optužnice, da je „varala“, te da su kao rezultat toga pritvoreni nevini ljudi. Nakon što je disciplinski postupak završen, tužiteljka je podnijela tužbu zbog klevete. U prvostepenom postupku je dobila presudu kojom je novinar proglašen krivim za klevetu i naloženo mu da plati novčanu kaznu, ali je u postupku po žalbi oslobođen krivice. Tužiteljka je zatim podnijela predstavku Evropskom sudu za ljudska prava, tvrdeći da je prekršeno njeno pravo na poštovanje privatnosti i ugleda.

Evropski sud je utvrdio da je u ovom slučaju prekršeno tužiteljkinu pravo na poštovanje privatnosti i ugleda. Sud je naveo da su iznesene tvrdnje predstavljale navode o ozbiljnoj zloupotrebi dužnosti, što prelazi granice pukog izražavanja mišljenja. To su bile izjave o činjenicama, za koje novinar nije imao apsolutno nikakav dokaz. Novinar je jednostavno objavio glasine i tvrdnje drugih ljudi pa nije postupao sa dužnom profesionalnom pažnjom, čime je prekoračio granice profesionalnog postupanja.

- **Tierbefreier e.V. protiv Njemačke** (predstavka br. 45192/09), 16. januar 2014: **zabrana aktivistima za zaštitu životinja da koriste tajni snimak eksperimentisanja nad životinjama nije prekršila pravo na slobodu izražavanja**

Udruženju aktivista za zaštitu životinja sudskim nalogom je zabranjeno da objavi tajni snimak nastao u prostorijama firme koja je obavljala eksperimente na životinjama za farmaceutske industriju. Snimak je preuzet iz dokumentarnih filmova koji su prikazani na nekoliko televizija, ali je udruženju naloženo da svoju 20-minutnu kompilaciju snimaka pod naslovom „Trovanje za profit“ ukloni sa svog sajta. Udruženje je podnijelo predstavku Evropskom sudu za ljudska prava.

Evropski sud je utvrdio da u ovom slučaju nije prekršeno pravo na slobodu izražavanja. Sud je smatrao da su domaći sudovi pažljivo ispitali da li bi izdavanje sudskog naloga prekršilo pravo udruženja na slobodu izražavanja. Domaći sudovi su prihvatili da je filmski materijal predstavljao pitanje od javnog interesa, posebno zaštićeno u okviru prava na slobodu izražavanja. Međutim, utvrdili su i da takvo postupanje prema životinjama nije bilo nezakonito, i da bi dalje širenje spornog materijala od strane udruženja ozbiljno prekršilo prava kompanije. Udruženje je prethodno prekršilo prava kompanije i uputilo napade personalno protiv rukovodilaca kompanije, što je takođe uzeto u obzir pri donošenju odluke o zabrani. Evropski sud je konstatovao da su domaći sudovi primijenili odgovarajuće standarde i da ne postoje razlozi da se ne složi sa njihovom procjenom.

- **Perihan i Mezopotamya Basın Yayın A.Ş. protiv Turske** (predstavka br. 21377/03), 21. januar 2014: **neosnovano zatvaranje izdavačke kuće je prekršilo pravo na slobodu izražavanja**

Slučaj se ticao gašenja izdavačke kuće „Mesopotamia Publishing“ 2001. godine. Nakon policijskih pretresa tri lokalne filijale i oduzimanja navodno nezakonitih publikacija, uključujući i materijal koji je korišten u propagandne svrhe u korist nezakonite Radničke partije Kurdistan (Kurdistan Workers' Party), sud je naložio zatvaranje ove izdavačke kuće, uz obrazloženje da su njene aktivnosti bile protivne javnom redu i miru. Svi apeli da se izdavačka kuća ponovo otvori bili su uzaludni, pa je kompanija podnijela predstavku Evropskom sudu za ljudska prava.

Evropski sud je utvrdio da je u ovom slučaju prekršeno pravo na slobodu izražavanja. Ostalo je nejasno koje su to konkretne aktivnosti kompanije navodno bile „protivne javnom redu i miru“, a zbog kojih je kompanija onemogućena da dalje posluje. Iako su kancelarije kompanije pretresene i oduzeti materijali, dalji krivični postupak je obustavljen. Kompanija „Mesopotamia Publishing“ nikada nije krivično osuđena. Budući da ne postoje dokazi da je kompanija ikada obavljala bilo kakve aktivnosti protivne javnom redu i miru, Sud je zaključio da je njenim gašenjem prekršeno pravo na slobodu izražavanja.

- **De Lesquen du Plessis-Casso protiv Francuske br. 2** (predstavka br. 34400/10), 30. januar 2014: **osuda zbog klevete zbog neosnovanih navoda o gradonačelniku nije prekršila pravo na slobodu izražavanja**

Lokalni odbornik je osuđen zbog komentara koje je uputio gradonačelniku u otvorenom pismu koje je objavio na internetu. Reagujući na poziv upućen gradonačelniku da prisustvuje ceremoniji u čast

francuskih vojnika iz alžirskog rata, odbornik je tvrdio da je gradonačelnik čekao sve do kraja rata da bi zatražio francusko državljanstvo kako bi izbjegao vojnu službu u Alžiru. Gradonačelnik je tužio odbornika zbog klevete i dobio spor. Odbornik je zatim podnio predstavku Evropskom sudu za ljudska prava.

Evropski sud je smatrao da osuda zbog klevete nije prekršila pravo na slobodu izražavanja. Sud je naveo da, iako su primjedbe iznijete u kontekstu debate o pitanjima od javnog interesa, te iako politički govor ne treba olako ograničavati, podnosilac predstavke nije predstavio bilo kakve dokaze za istinitost navoda koje je iznio. Shodno tome, prekoračio je dozvoljene granice prava na slobodu izražavanja.

Pripremio: Peter Noorlander, direktor Media Legal Defence Initiative, u saradnji sa HRA

British Embassy
Podgorica

Bilteni se objavljuju u okviru projekta "Monitoring novinarskih samoregulatornih tijela u Crnoj Gori" koji finansira Britanska ambasada u Podgorici.
